Освітня технологія „РОСТОК”

Учителю початкових класів

Матвійчук В.В., Пушкарьова Т.О.

УРОКИ

З НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ

в 1 класі

Частина І

Навчально-методичний посібник

Суми
ТОВ НВП „Росток А.В.Т.”
2020

Тема. Чому дорога до школи – дорога у світ?

Мета: розширити й уточнити уявлення учнів про школу, її значення в житті кожної людини; познайомити дітей зі школою, у якій вони будуть учитися (місцезнаходженням, внутрішнім розпорядком, правилами, традиціями, її співробітниками); формувати шанобливе ставлення до школи та її співробітників; навчити дітей слухати, підтримувати бажання вчитися, розвивати монологічне мовлення; розширювати кругозір учнів.

Хід уроку

І. Самовизначення до діяльності

ІІ. Актуалізація знань і фіксація утруднення в діяльності

Гра "Веселий потяг", яка актуалізує відомості учнів про школу

Учитель:

Сьогоднішній урок ми почнемо з цікавої гри. Кожен із вас покладе свої руки на плечі сусіда, і ми утворимо потяг. Під веселу музику ми будемо подорожувати шкільними станціями і виконувати цікаві завдання.

(Звучить музика, діти рухаються один за одним по класу. Як тільки музика зупинилася, вчитель оголошує першу станцію).

Учитель:

Увага! Перша станція "Шкільний дзвінок". Хто із вас знає, коли і навіщо звучить у школі дзвінок? *(Відповіді учнів).* На цій станції, поки гратиме весела музика, кожен із вас повинен встигнути в нього подзвонити. *(Діти стараються швидко передати дзвінок один одному, щоб всі встигли подзвонити в нього. Звучить музика для потяга, діти рухаються один за одним по класу. Щойно музика зупиняється, вчитель оголошує наступну станцію.)*

Учитель:

Увага! Наступна станція "Святкова". Хто з вас знає,

де і коли в школі відбуваються свята? *(Відповіді учнів)*. На цій станції ми всі разом дружно і голосно тричі повторимо слово "Вітаємо!", щоб іще раз привітати один одного з першим днем навчання у школі. *(Після того, як діти виконають завдання другої станції, звучить музика для потяга. Учитель і діти рухаються один за одним по класу. Як тільки музика зупиняється, учитель оголошує наступну станцію)*.

Учитель:

Увага! Наступна станція "Перерва". Хто з вас знає, що таке перерва в школі? *(Відповіді учнів)*. Завдання станції таке: коли ви почуєте слово "перерва", можете танцювати, грати, веселитися. А як тільки почуєте слово "урок", кожен із вас повинен знайти своє місце у класі й сісти тихенько за парту.

III. Виявлення причин утруднення і постановка навчального завдання

Учитель:

Чи сподобалося вам подорожувати шкільними станціями? Чи відразу вдавалося пояснити назву кожної з них? Яку мету поставимо на сьогоднішній урок? *(Відповіді учнів)*.

Тож сьогодні на уроці ми з вами будемо говорити про школу і її значення в житті кожної людини, про користь знань. Давайте стиснемо міцно долоньки і дружно промовимо девіз нашого уроку: "Де є бажання, знайдеться шлях"!

IV. Побудова проекту виходу з утруднення

Учитель:

Навіщо, на вашу думку, треба вчитися? *(Після відповідей дітей)*. Думки багатьох людей збігаються й передаються з покоління в покоління. Так народжується народна мудрість, наприклад, прислів'я і приказки. Ось кілька з них – про знання й навчання. Я буду починати прислів'я, а ви спробуйте його продовжити і пояснити, чому воно вчить.

Наука для людини ... (– як сонце для життя).

Від науки міцніють ... (руки).

І сила перед розумом ... (никне).

Чого навчитися – того за плечима ... (не носити).

Пташка красна своїм пір'ям, а людина – своїм ... (знанням).

Не кажи – не вмію, а кажи ... – (навчусь).

Знання дерево, а діло ... – (плоди).

Якщо за день нічого не вивчив, то весь день ... (змарнував).

Учитель:

Назвіть прислів'я і приказки про знання та навчання, які ви знаєте. А зараз послухайте уважно вірш Н. Забіли "Жовте листя на тополі" *(вірш на с. 4, завдання № 1 може прочитати вчитель або підготовлений учень класу)* і скажіть, про що він?

– А що ви чули про школу і школяриків раніше?

– Хто вам про це розповідав?

– Поміркуйте: школа – це лабіринт, як знайти вихід із нього?

– Де міститься в нашій школі гардероб, ігрова кімната, їдальня, спальня, фізкультурний зал, кабінет лікаря, учительська?

– Для чого призначено кожне приміщення, хто там працює, коли можна туди заходити, як поводитись?

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

Обговорення оповідання А. Митяєва "Хто виряджав Митю до школи?"

На першому уроці вчителька запитала першокласників:

– Скажіть, хто виряджав вас до школи?

Митя підняв руку вище за всіх і відповів:

– Мами й тата, бабусі й дідусі.

– Правильно, – погодилась учителька, – але не тільки вони. Хто скаже?

Усі мовчали.

– Робітниці швейної фабрики вас виряджали, – підказала вчителька. – Погляньте на свою шкільну форму. Хто її шив для вас?

Дівчинка Віра посміливішала і доповнила:

– Ще нас виряджали лісоруби.

Усі засміялися: “До чого тут лісоруби? Ніхто ж не прийшов до школи з поліном”.

– От і не смішно, – образилася Віра. – Зошити й книжки паперові, а папір роблять із дерева.

Сміх припинився, а й справді – без лісорубів ні на чому було б писати й нічого читати.

Тоді посипалося з усіх боків:

– Письменники! Вони до книжок вірші та оповідання складали.

– Робітники! Вони залізні пряжки до портфелів робили.

– Кухарі! – крикнув один хлопчик. – З буфету котлетами пахне.

– Молодці! – похвалила дітей учителька. – Нікого не забули, всіх назвали. До школи вас виряджали безліч людей. Усім хотілося, щоб ви старанно навчались.

Учитель:

Розгляньте малюнок у кінці четвертої сторінки. *(Діти розглядають малюнок із зображенням школярів)*. Кого ви на ньому бачите? Ви також радісно поспішаєте до школи, туди, де на вас чекає надзвичайно цікава робота. Ваші рідні та знайомі радіють за вас, тому що ви стали школярами. А ще вони хвилюються, чи зможете ви працювати в школі так, щоб усі раділи вашим успіхам. Які правила поведінки в школі вам уже відомі? *(Відповіді учнів)*. Давайте закріпимо деякі з них.

Фізкультхвилинка

Вставайте дружно кожен раз,
Коли учитель входить в клас.
Спитає вчитель – треба встати,
Як він дозволить – то сідати.
Сказати хочеш – не гукай,
А тільки руку піднімай.
У школі парту бережи
На ній ти, друже, не лежи.
Щоб урок минув не марно,
Треба сісти рівно, гарно,
Не базікать на уроках,
Як папуга чи сорока.

VI. Включення в систему знань і повторення

Цей етап уроку можна провести у вигляді екскурсії по рідній школі. Під час екскурсії варто звернути увагу на зовнішній вигляд шкільної будівлі, її архітектурні особливості, дати історичну довідку про школу. Потім перейти до знайомства з внутрішніми приміщеннями школи: основні кабінети, класи, художньо-естетичне оформлення школи. Важливо, щоб під час екскурсії учні висловлювали власні думки з приводу побаченого:

– Чи подобається оформлення школи?

– Що привернуло більшу увагу й чому?

– Чи зручно розташовано клас, у якому вчаться діти?

– Чого в школі не вистачає?

Під час екскурсії діти позначають у 2 завданні (с. 5), чи є такі приміщення в їхній школі, з'ясовують назви професій людей, які там працюють.

VII. Рефлексія діяльності

На даному етапі уроку організується самооцінка учнями діяльності на уроці. На завершення фіксується ступінь відповідності поставленої мети і результатів діяльності та намічаються цілі наступної діяльності.

Допоміжний матеріал

У школі все таке знайоме

І справді: ось ви переступили шкільний поріг, а далі – знайомий з минулого року вестибюль: портрети, дзеркало, картини... Вестибюль знайомий, а його назва?

Чому вдома – вітальня або коридор, у театрі – фойє, у готелі – хол, а в школі – вестибюль? Адже скрізь це – перше приміщення, до якого ми потрапляємо знадвору.

Спочатку давайте виберемо слово, яке трапляється найчастіше. Ви скажете: "Це – коридор". В основі цього слова заховалося латинське дієслово зі значенням "бігати". Дивно. Невже коридори споконвіку існували для того, щоб ними бігали? Ну, у школі – зрозуміло, там коридори для того й існують, щоб ними бігали "малявки", а чергові робили їм зауваження. А в інших будинках? Виявляється, що ті перші коридори, від яких пішли всі інші, були не у звичайних домівках, а

в укріпленнях, у замках. Так називали вузькі галереї навколо укріплення, закриті переходи з однієї башти в іншу, якими й перебігали захисники укріплення під час боїв.

У слова "коридор" є родичка – корида. Це бій людини з розлюченим биком. Повністю корида зветься "корида де торос" – "біг биків". По арені бігає страшний лютий бик, наздоганяючи людину, яка то захищається, то нападає.

Слово "фойє" найчастіше трапляється в таких парах слів: фойє театру, фойє кінотеатру, фойє клубу. Значить, це те місце, де глядачі збираються перед початком вистави або в перервах. Слово до нас прийшло з французької мови, його значення – "вогнище", "осередок" – місце, куди люди збираються "на вогник", щоб побути разом.

Ну, а вестибюль? У школі це перше приміщення, з якого розходяться на всі боки коридори й піднімаються сходи на другий поверх. У звичайних житлових будинках вестибюлі – великі приміщення одразу ж при вході – бувають рідко. Слово це латинське, означало воно "вхід", а от називали цим словом давні римляни щось зовсім інше, ніж ми. У римлян це була відкрита галерея перед входом до будинку – дах, підтримуваний кількома колонами. Значить, вестибюль був спочатку "за порогом", надворі, а тепер він переступив поріг і увійшов у приміщення.

Мабуть, найрідше з усіх цих слів у нас можна почути англійське слово "хол". Хол – це просторе приміщення, велика кімната в житловому будинку чи у квартирі, але в цій кімнаті ніхто не живе, це "нічия" кімната. Звичайно, це перша кімната, в яку відчиняються вхідні двері і двері інших кімнат. У холі можна почекати на когось, відпочити. Найчастіше холи бувають у санаторіях, у готелях, у клубах.

Нарешті, ми з вами проминули шкільний вестибюль, коридором дійшли до вашого класу. Коли ви кажете "мій клас", то це в одному випадку класна кімната, в іншому – учні вашого класу. Але обов'язки слова "клас" на цьому не закінчуються. Адже ми знаємо ще клас рослин, клас морських і річкових суден, клас

вагонів та кають і багато іншого. І все це велике гіллясте дерево значень слова “клас” виросло з одного кореня – з латинського слова “класіс” – “розряд”, “група”. А тепер спробуємо відповісти на питання: “Що від чого пішло?” Учнів почали звати класом, бо вони вчаться у класній кімнаті? А може, класну кімнату так назвали тому, що в ній учиться 3-А чи 4-В клас? Подумали? Готові? Правильно. На першому місці клас – “група учнів”, а вже від них – класна кімната, у якій вчаться ці учні.

Та ось нарешті й рідна парта. Може, хоч вона виявиться своєю, не чужинкою? Ні, вона теж чужинка, мандрівниця. Розповідають, що давніше учні сиділи на довгих лавах біля столу. Та ось їх розділили, розсадили по-два за парту – “збоку, окремо”. Слово це є і в німецькій, і у французькій мовах.

Та чужинкою парта була колись, а сьогодні вона своя, рідна з усіма її подряпинами і кляксами. Ой! А клякса ж теж чужинка, німкеня!

…Класна дошка. Крейда. Карта на стіні. Таблиці. Таке все знайоме, звичне, нічого цікавого. А як придивитися уважніше?

Тільки-но ми почнемо уважніше придивлятися до всіх цих звичних предметів, як давні знайомці стають дивними незнайомцями. Он лежить крейда – тиха, біла, непомітна. А вона не зовсім крейда, вона – крета, а ще точніше – глина з острова Крит. Давним-давно римляни вивозили цю білу глину з острова Крит для своїх будівель, називаючи її при цьому крета, тобто “кретянка”, “жителька Крети” – острова Крит, по-нашому. Пізніше таку ж глину знайшли в себе германці.

Назву для цієї глини вони взяли у римлян, трохи переробивши її. Спершу це була кріда, креда, а згодом – крайде. Від германців слово примандрувало до нас.

Уявіть собі, що навіть ім’я класної дошки – і те мандрівне! Українське слово “дошка” та російське “доска” походять від грецького слова “діскос”. Це слово у греків означало і “металевий круг, диск” – знаряддя для метання, кидання, і “підставка, піднос для їжі”. Далі це слово йшло вже знайомим нам шляхом. У германців воно означало спочатку “блюдо”, а пізніше – “стіл”.

Від них це слово потрапило до слов'ян. Але в наших предків уже було слово "стіл", тому слово "дошка" стало позначати дерев'яний кружок або квадрат, на якому різали та подавали м'ясо і хліб.

Цікаво, що це грецьке слово ми запозичали двічі. Колись, дуже давно, це слово прийшло до нас як дошка, а вдруге ми запозичили його зовсім недавно. Так з'явився в нас диск для метання і дискобол — людина, яка займається цим видом спорту. Є ще й диск в автоматичній зброї. Які це далекі речі: дошка, на якій мама ріже хліб, і диск автомата! А назви обох предметів – рідні сестри, тільки одна старша, друга – молодша.

У слова "карта" теж досить велика родина: карта, картина, хартія і навіть картуз (головний убір). Слово карта є в італійській мові. Означає воно там "папір". Ще раніше в латинській мові було слово "хартес". Ним називали аркуш паперу. Тепер, знаючи "предка", ми можемо легко встановити "родинні" зв'язки: карти робляться з аркушів паперу, хартія – документ, написаний на папері, картина – це був спочатку "тонкий красивий папір", а вже пізніше те, що на ньому намальовано. А картуз? Попервах це був паперовий мішечок з порохом чи патронами, а далі – головний убір з бавовняної тканини.

А ще у вас у класі були таблиці. Це теж член вельми старої та шанованої родини. "Предок" у ній – латинське слово "табула", яке означало "дошка", "список", "таблиця". У нас живуть два члени цієї родини: старенька тітонька таблиця (вона живе у нас вже понад двісті років) і молода її племінниця – табло. Це слово з'явилося в нас порівняно недавно. Ним називають сигнальний щит, на якому можна бачити хід змагань і їх результат. Тепер ви знаєте, звідки прийшли предмети, які вас оточують у школі, і які слова та звідки ці предмети принесли із собою.

Тема. Ознайомлення зі шкільними приміщеннями. Мандрівка школою

Мета: розширити уявлення учнів про школи, познайомити їх з історичними фактами про школи минулого; розвивати сприйняття, мовлення, творчі здібності дітей; виховувати шанобливе ставлення до школи та процесу здобуття знань; розширювати кругозір учнів.

Хід уроку

І. Самовизначення до діяльності

Учитель:

Діти, уявіть собі, що ви сьогодні стали велетнями. Станьте всі рівненько, розправте плечі, порівняйте спинки, підніміться навшпиньки. Ви відчуваєте в собі силу? Погляньте на підлогу, до нашої школи завітали маленькі ліліпутики. Візьміть їх у долоньки. Подивіться, які вони маленькі проти вас, велетнів. Вони вперше потрапили до школи і нічого ще про неї не знають. Давайте познайомимо їх із нашою школою. Розкажіть, яка наша школа? Як вона виглядає? Нехай підказкою вам будуть малюнки на 9 сторінці (завд. 5). *(Відповіді дітей).*

ІІ. Актуалізація знань і фіксація утруднення в діяльності

ІІІ. Постановка навчального завдання

Учитель:

Як ви гадаєте, чому школу називають другою домівкою? *(Відповіді дітей).* Послухайте вірш Д. Павличка "Школа" і скажіть, з чим поет порівнює її. Давайте заплющимо очі та спробуємо уявити, з чим іще можна порівняти школу. Що ви бачите, коли чуєте слово "школа"? Намалюйте свою асоціацію на с. 8 (завд. 4). Я, наприклад, порівняла нашу школу з лабіринтом. Поміркуйте, школа – це лабіринт; як знайти вихід із нього? *(Відповіді дітей).* Поставте мету на сьогоднішній урок.

ІV. Побудова проекту виходу з утруднення

V. Первинне закріплення матеріалу

Учитель:

Наші гості-ліліпутики підготували нам карту подорожі школою. За цим планом ми повинні знайти і познайомити їх з усіма позначеними пунктами. *(Цей етап уроку проводиться у формі міні екскурсії до ігрової кімнати, де вчитель проводить із ними невеличку гру-естафету, до шкільного буфету, де діти вчаться стояти в черзі, на спортивну площадку, де виконують флеш-моб і повертаються до класу.)*

Фізкультхвилинка

Стали, дітки, у рядок
Всі підемо на лужок.
На квітучому лужку
Гудуть бджоли: “жу-жу-жу”.
Разом з ними політаєм,
Крилечками помахаєм.
Покрутились вліво, вправо,
Глянули, де кращі трави,
Пошукали квіточок,
Щоб зібрати з них медок.
Політали, покрутились,
Дуже бджілки натомились,
Щоб набратися їм сили,
Бджілки й учні дружно сіли.

VI. Включення в систему знань і повторення

Учитель:

Наші гості-ліліпутики такі задоволені екскурсією, що навіть написали вам листа, в якому поділилися своїми знаннями про школу. Після того, як я його прочитаю, ви повинні дати відповідь на такі питання: скільки років школі, звідки вона прийшла до нас? Чи всі школи схожі між собою? Чи завжди школа була такою, як зараз?

Лист ліліпутиків

Коли з’явились перші школи, ніхто вам не скаже. Відомо, що школи існували і сто років назад, і тисячу. Звичайно, навчали в них тоді зовсім інших предметів.

Не вивчали школярі ні фізики, ні хімії. Багатьох сьогоднішніх наук ще взагалі не існувало.

Слово "школа" – з давньогрецької мови. У греків школи з'явилися ще в VI ст. до нашої ери. Навчалися в них тільки хлопчики. Спочатку вони відвідували школу, де їх навчали читати, писати, рахувати, потім училися співа, музики, поезії. Були також школи, де хлопчики займалися фізкультурою та загартуванням, готувалися стати воїнами. А в Київській Русі перші школи з'явилися наприкінці X ст., тобто майже тисячу років тому.

Далі на цьому етапі уроку можна провести невеличкий конкурс-презентацію, на якому діти змогли б продемонструвати свої здібності й уподобання *(танок, співи, декламування, гра на музичних інструментах, цікавий малюнок тощо)*. Ця робота буде підґрунтям до наступного ключового питання.

Учитель:

Діти, а хто вам допоміг навчитися так гарно танцювати, грати на сопілці, малювати тощо? Як називається та школа, котру ви для цього відвідуєте? Тож крім загальноосвітніх шкіл, існують ще музичні, хореографічні, художні та інші школи, у яких діти можуть навчатися за власним бажанням.

Виконання завдання № 3, с. 6-7 підручника.

VII. Рефлексія діяльності

Учитель:

Розібратися в тому, хто насправді був уважним під час нашого уроку, мені допоможе наступна гра. Чи всі до неї готові? *(Так!)*.

Логічна гра "Так чи ні?"

Класовод пояснює дітям правила гри: він промовляє речення, учні уважно їх слухають і після прослуховування кожної фрази погоджуються або не погоджуються з твердженням. Заперечну відповідь школярі пояснюють.

Мовленнєвий матеріал для гри:

Наша школа велика і красива. *(Так.)*

У ній мало класних кімнат і кабінетів. *(Ні, їх багато.)*

Коридори та приміщення нашої школи чисті, затишні. *(Так.)*

Вони виглядали б так само, якби наші учні не були дбайливими. *(Ні, тоді б усе в школі було брудним, зіпсованим, мало непривабливий вигляд.)*

Наш спортзал — приміщення для занять фізкультурою і спортом. *(Так.)*

В актовому залі багато книжок. *(Ні, в актовому залі немає книг: там сидіння, сцена, піаніно, а книги є в бібліотеці.)*

Коли настає час обіду, потрібно йти до медичного кабінету. *(Ні, до їдальні.)*

У школі працюють учителі, кухарі, лікар, бібліотекар, прибиральниці, вахтер. *(Так.)*

У школі не можна смітити, шкільне майно не можна псувати, ламати. *(Так.)*

Чи згодні ви з тим, що наша школа має все необхідне для того, щоб діти-школярі в ній добре навчалися? *(Так.)*

Учитель:

Ось і добіг до кінця наш урок. Мені, діти, було дуже приємно поспілкуватися з вами, розповісти вам про нашу школу – другу оселю, яка нещодавно поповнилася новими мешканцями – вами, любі першокласники. Сподіваюся, що ви станете дбайливими господарями нашої школи і завдяки вам вона стане ще затишнішою, ще кращою. А почнемо ми робити це прямо зараз з турботи про нашу класну кімнату. Школярі виконують нескладні доручення вчителя з підтримання ладу в класі: наприклад, поливають кімнатні рослини, витирають пил з парт, поправляють книги, розставлені у шафах класної кімнати, витирають дошку, акуратно складають використані під час заняття світлини.

Тема. Хто вони, твої помічники у навчанні?

Мета: уточнити й доповнити відомості дітей про навчальне приладдя, шкільні предмети, а також правила поводження в школі; повторити з учнями, як правильно сидіти за партою й тримати олівця; розвивати увагу, пам'ять, мовлення, сприйняття, розумові операції, виховувати дбайливе ставлення до шкільного майна.

Хід уроку

І. Самовизначення до діяльності

Учитель:

Станьте всі рівненько. Розправте плечі. Посміхніться один одному. І уявіть, що ми піднімаємося до сонечка сходинками веселки. Підніміть руки догори. Потягніться ними все вище до сонечка! Таке грайливе і веселе сонечко, як ми бачимо за віконцем, зустрічає нас і в підручнику на с. 12. Розгляньте малюнок і скажіть, куди нас сонце вранці кличе? Хто куди піде? А з яким настроєм і куди поспішали сьогодні ви? (Відповіді дітей).

ІІ. Актуалізація знань

ІІІ. Постановка навчального завдання

Учитель:

До нас сьогодні на урок завітали гості. Відгадайте загадки, і ви дізнаєтесь, хто вони:

Чи в лінійку, чи в клітинку
Чистим був, та за хвилинку
Мерехтить від цифр і літер...
Здогадались, що це, діти?
Ручці він говорить: "Прошу".
Це шкільний учнівський ... *(зошит)*.

Її шанує кожен.
Вона повідать може
Про все на світі білім
Дорослому і дітям...
До знань веде доріжка,
Коли з тобою ... *(книжка)*.

Я беру в свою правицю
Із пенала помічницю
Я писати тільки вчуся.
Зосереджуся, зберуся:
Крапка... рисочка... карлючка...
Наче пишем, – я і ... *(ручка).*

Дерев'яний та довгенький,
хвостик в нього є маленький.
Як у фарби хвіст вмочає –
все довкола розцвітає. *(Пензлик)*

У носатого Івана
Одежина дерев'яна.
Він у чистім полі ходить
І по ньому носом водить.
Не стрижений, не чесаний –
Гострим ножем затесаний. *(Олівець)*

Замість справжньої дитини
Є у кожної дівчини.
Її пестять, одягають,
Спати в вечорі вкладають.
І годують її смачно—
Дуже мамі вона вдячна! *(Лялька)*

Учитель:

Який предмет серед гостей зайвий? А чи можуть іграшки допомогти вчитися? Яким словом можна назвати всі ці предмети? На які частини можна їх розділити? *(Чим пишемо або малюємо, де пишемо, що читаємо).* То хто вони, твої помічники в навчанні? Яких іще помічників ви знаєте? *(Відповіді дітей).* Поставте мету на сьогоднішній урок.

IV. Побудова проекту виходу з утруднення

Гра "Впізнай предмет"

Учитель:

Зараз я опишу предмети, які вам знадобляться в школі, а ви повинні їх відшукати і розмалювати (завд. 2, с.10).

1 предмет. Він має форму циліндра, виготовлений з дерева, буває різного кольору, служить для розфарбовування. *(Олівець)*

2 предмет. Вона прямокутної форми, виготовлена з паперу, навчає розуму. *(Книга)*

Молодці! Ну а зараз – додаткове завдання. Спробуйте скласти загадку про навчальне приладдя. Подивіться на предмет. Для того щоб скласти загадку, потрібно його описати цей предмет, не називаючи його самого.

– Із чого його зроблено?

– Який він за формою?

– Для чого потрібен?

(Діти дають характеристику шкільному приладдю та розфарбовують його в зошиті.)

Учитель:

А зараз візьмемо щось із шкільного приладдя, наприклад, олівець, і попрацюємо з ним. Перевірте за малюнком на сторінці 11, чи правильно ви його тримаєте? А тепер зробимо кілька вправ із ним:

Вправа 1. Коливання ручкою, утримуючи її вказівним і великим пальцями; вказівним і середнім та ін.

Вправа 2. Обертання ручки пальцями правої *(або лівої, якщо вона є робочою)* руки.

Вправа 3. Поставити ручку кулькою на парту, тримаючи за протилежний кінець, потім "спуститися" пальцями до кульки.

Вправа 4. Піднімання й обертання у повітрі ручки так, щоб кулька опинилася вгорі *(при цьому пальці будуть біля кульки)*.

Вправа 5. Не випускаючи з рук, поставити ручку на парту вже протилежним від кульки кінцем і "спускатися" пальцями від кульки вниз *(кілька разів)*.

Вправа 6. Тримаючи ручку великим і середнім пальцями, піднімати вказівний. *(Вправи виконуються під музичний супровід)*.

V. Первісне закріплення матеріалу в зовнішньому мовленні

Учитель:

Послухайте, будь ласка, веселинку на сторінці 13 під-

ручника. Про що нам вона розповідає? Про що вас запитує маленьке черепашеня? *(Діти відповідають на запитання в підручнику:*

– У якому місяці діти йдуть до школи?

– Чи вміють вони користуватися годинником?

– О котрій годині у школі починаються уроки?)

Послухайте уважно вірш Н. Кир'ян "Микола – першокласник". Чи все, що хлопчик поклав у сумку, потрібне для навчання?

Перший раз малий Микола
Став збиратися до школи.
Олівця поклав у сумку,
Книги, ручку, зошит, гумку,
М'яч, перо, граблі, подушку,
На обід м'яку пампушку,
Два ведмедики, лопату,
Білочку руду, хвостату,
Лук, і стріли, і рушницю,
Ще й пухкеньку паляницю,
Ще стільця, стола і парту,
ще й географічну карту,
Трактора, машинку, мило...
Вже й надворі звечоріло.
Сів Микола, дума думку:
Чи усе поклав у сумку?

Які предмети потрібні хлопчику для навчання? *(Відповіді дітей).*

Учитель:

Чи достатньо знати лише те, що треба покласти до портфеля, для того, щоб навчатися в школі? Що ще повинен знати першокласник? *(Обговорення підводить до висновку, що у класі багато речей (парти, дошка, ігротека, книжки, зошити), якими користуються всі учні. Їх треба берегти так само, як і особисті речі.)*

Фізкультхвилинка

Раз, два, три, чотири –
Наші руки, ніби крила.
(Діти змахують руками)

Полетіли, полетіли,
Раз – присіли,
два – присіли.
(Присідають).
На рахунок: “Раз, два, три!” –
Пострибаєм разом ми.
А скажу: “Чотири, п’ять!” –
Наші ніжки побіжать.

VI. Самостійна творча робота

Робота в парах

Учитель:

До наведених правил на окремих аркушах паперу потрібно намалювати символи. Пояснити, як ви виконуєте ці правила. Яке з них найважче виконувати й чому?

– Клас тримаю в чистоті.

– Бережу свою парту та свої книжки.

– У класі не бешкетую і не граюся.

– У коридорі ходжу спокійно, не збиваючи нікого з ніг.

– Стіни в класі та коридорі не для того, щоб я на них вчився писати. Для цього є дошка. Стежу, щоб вона завжди була чистою.

– Кожний, хто заходить до мого класу, говорить: “У такому класі я б і жив!”

(Після самостійної роботи діти коментують символи та обговорюють правила.)

Учитель:

Як ви розумієте прислів’я та приказки про бережливість?

– Що сьогодні збережеш, завтра знадобиться.

– Чужого не зберіг – свого не побачиш.

Робота в групах

Ситуації

Що ти зробиш, коли:

– зайшов до класу й побачив, що залишив на підлозі брудні сліди, бо не витер взуття об ганчірку біля дверей?

– ти тільки на уроці виявив, що забув зошит удома?

– при тобі насміхаються з сором’язливої дівчинки?

– ти побачиш, що хтось бере чужу ручку?

– хлопчики кидаються книжками?

VII. Включення в систему знань і повторення

VIII. Рефлексія діяльності

Контроль набутих знань доречно буде провести у вигляді тестових завдань.

Тестові завдання

Визнач правильні відповіді.

(Діти працюють із сигнальними картками)

1. Що робити, коли продзвенів дзвоник на урок?

А. Рівненько сісти за парту.

Б. Рівненько стояти біля парти.

В. Готуватися до уроку.

Г. Їсти бутерброд.

Д. Витирати шкільну дошку ганчіркою.

2. Що треба робити, коли учитель входить до класу?

А. Дружно сидіти за партою.

Б. Вставати дружно кожного разу, коли вчитель входить до класу.

В. Крутитися за партою.

Г. Готувати шкільне приладдя для уроку.

3. Що робити, коли ти запізнився на урок?

А. Постукати в класні двері й попросити дозволу сісти за парту.

Б. Зайти в клас без дозволу вчителя.

В. Постукати в класні двері, попросити пробачення й дозволу сісти за парту.

Г. Зачекати в коридорі, поки закінчиться урок.

4. Як треба сидіти під час уроку?

А. Рівно.

Б. Не слухати вчителя.

В. Лежати на парті.

Г. Уважно слухати вчителя.

Д. Розмовляти з товаришем.

5. Що треба робити, коли тобі щось не зрозуміло на уроці?

А. Встати й перепитати вчителя.

Б. Перепитати товариша.

В. Підняти руку й запитати в учителя.

6. Що треба робити, якщо знаєш відповідь на запитання вчителя?

А. Голосно викрикувати.

Б. Сидячи підняти руку.

В. Не викрикувати.

Г. Відповідати без дозволу вчителя.

7. На перерві дуже шумно в шкільному коридорі. Порадь, що робити?

А. Закрити вуха ваткою.

Б. Галасувати разом з іншими.

В. Попросити своїх друзів, однокласників не бігати й не кричати.

Г. Розповісти однокласникам казку.

Д. Поводитися чемно, бути прикладом для однокласників і молодших школярів.

Додатковий матеріал до уроку

Важко повірити, що могли існувати книжки без паперу. Але це дійсно так. Для письма люди в сиву давнину використовували камінь, кістки, дерево, глину, метал, листя і кору дерев, шкіру, кукурудзяні стебла, шовк. З усього цього виготовляли сторінки книжок, що зовсім не схожі на сучасні. До нас дійшли книжки на глиняних плиточках, папірусі, пергаменті, берестяній корі.

Гострими паличками писали стародавні ассірійці на глиняних "сторінках", а потім випалювали їх у печах. Такі глиняні таблички зберігались у спеціальних ящиках. Вони були такі важкі, що для перевезення кількох десятків книжок потрібний був караван верблюдів. Глиняні таблички виставлялись у залах. Люди підходили до них і читали.

Книжки, написані на пергаменті, були дуже дорогі. Адже щоб одержати матеріал для написання тільки однієї книжки, треба було знищити ціле стадо тварин, крім того, працювати над книжкою доводилось роками.

За часів Стародавньої Русі для письма використовувався більш дешевий матеріал – берестяна кора. Знаки на ній наносилися стрижнем, виготовленим із кістки. Такі книжки, писані на бересті, збереглися до наших часів. Як дорога реліквія, вони експонуються в музеях,

наприклад, у Музеї книги в Києві.

Та найкращий матеріал, винайдений для письма, – папір. Його виготовляли з дерева, рослинних волокон, різного ганчір'я. Роками сиділи писці й акуратно виводили на папері букву за буквою. Потім сторінки рукописної книжки гарно оформлялися й оправлялися в палітурки. Книжки нагадували шкатулки з металевими замками. Вони були настільки дорогими, що в публічних бібліотеках їх приковували для страховки до стелажів залізними ланцюгами. Простому народу такі книжки були недоступні.

Проходили роки. І ось нарешті було винайдено книгодрукування. Понад чотириста років тому в Москві Іван Федоров відкрив першу друкарню. Допомагав йому вірний товариш Петро Мстиславець. Іван Федоров сам зробив верстат, відлив форми для букв, сам був складачем, навіть помилки в книжках сам виправляв.

У Музеї книги в Києво-Печерській лаврі можна побачити верстат, на якому друкував книжки Іван Федоров, і самі його книжки.

Г. О. Маценко

Історія зошита

Зараз зошит — звичайна річ, його може мати кожна дитина. А сталося це тільки після того, як винайшли великі машини, що роблять папір. У кожній країні тепер є великі паперові фабрики, де всі операції виконують розумні машини. Вони беруться за діло з самого початку, коли ще в лісі ростуть ялинки та сосни.

Дерева спилюють електричною пилкою. Трактор-лісовоз везе деревину до річки. Потім поліна пливуть по річці. Коли вони допливають до фабрики, їх з води виловлює та складає на березі велика машина-кран. На фабриці за деревину беруться інші машини: на станку поліна розпилюються на менші частини, інша машина знімає з них кору, рубильна машина рубає на шматки. Конвеєром ці шматки подаються до котла, в якому деревина очищується та відбілюється.

Далі ця сировина потрапляє до млина, який ще більш її роздрібнює і роздавлює в паперову кашу. Ця каша потрапляє до останньої машини. Це дуже великий агрегат,

який займає величезну кімнату і складається з кількох менших машин: перша віджимає з паперу воду, друга – прасує папір, щоб той був гладенький і сухий, а потім накручує його на котушку у великі рулони. Далі ці котушки відправляють на картонно-паперові комбінати, на яких цей папір ріжуть, лініють, зшивають у зошити.

Після цього ці зошити надходять у магазини, де ми можемо їх купити.

Тема. Чи світ наш сповнений краси?

Мета: спостерігати різноманітність та красу об'єктів і явищ навколишнього світу, актуалізувати та розширити відомості учнів про рідний край, місто, село; познайомити дітей зі скарбницею народної мудрості, традиціями та обрядами українців; розвивати мислення, мовлення, творчі здібності; виховувати любов до рідного краю.

Хід уроку

І. Самовизначення до діяльності

Учитель:

Сьогоднішній урок ми почнемо з екскурсії до шкільного парку. Послухайте, будь ласка, вірш "Чи світ наш сповнений краси?" Де саме автор спостерігав красу навколишнього світу? *(Відповіді дітей)*. Красу можна побачити всюди. Подивіться уважно навкруги. Ваше завдання – пошукати красу в природі, наприклад, знайти якусь "цікавинку" *(пожовклий листочок, незвичайної форми хмаринку, квітку, каштан, який попав у вологий ґрунт і пустив росток і т. д.)*. "Цікавинку", якщо це можливо, можна взяти до класу або намалювати на с.16 у підручнику. *(Після виконання цього завдання діти повертаються до класу.)*

ІІ. Актуалізація знань і фіксація утруднення в діяльності

III. Постановка навчального завдання

Вчитель:

Чому природа така красива, хто її прикрашає? *(Відповіді дітей)*. Поставте мету на сьогоднішній урок.

IV. Побудова проекту виходу з утруднення

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

Учитель:

Ми з вами спостерігали картини природи; шукали щось цікаве, незвичне. Назвіть якнайбільше ознак чудових явищ, які ви помітили під час екскурсії. Які почуття викликають ці картини, чому? *(Відповіді дітей)*

Учитель:

Природа – це гармонія і краса небокраю, рослинного і тваринного світу. І людина – частинка цієї гармонії, краси – не перестає дивуватись і милуватись цією надзвичайно розумно створеною красою. "Світ врятує краса", – так сказав відомий письменник. Саме письменники та художники у своїх творах і картинах уміло передають красу в природі. Послухайте вірші та загадки. Які чудові явища природи описано в них? (завд. 3, с. 18-19)

Інтерактивна гра "Добери і покажи слово"

Учитель:

Пограємо в гру. Я буду читати речення, а ви додаєте те слово, якого не вистачатиме. Але замість того, щоб сказати слово, ви його спробуєте показати. Готові? Вперед!

Осінь. У золотистий колір вона пофарбувала ... *(дерева)*. Відлітають у теплі краї ... *(птахи)*. Чарують нас своєю вродою осінні ... *(квіти)*. Часто йде ... *(дощ)*. Небо восени мінливе: то ... *(веселе)*, то ... *(похмуре)*.

Учитель:

Діти, назвіть кольори веселки. Хто з вас бачив вечірнє небо? Які барви бувають навколо сонця? *(оранжеві, жовті, червоні, рожеві, фіолетові)*. Які кольори живуть у небі? *(синій, голубий, фіолетовий, сірий, білий)*. Які з кольорів прикрашають траву? Як отримати зелений колір? *(Потрібно змішати синій і жовтий)*. Якого кольору бувають яблука? Розфарбуйте їх (завд. 5, с. 20). Скільки кольорів і відтінків у вас вийшло? А чи не задумувались ви, скільки кольорів і відтінків мають кві-

ти? Щоб про це дізнатися, заплющіть очі, бо зараз ми помандруємо у казку:

…Було це давно. У той час, коли на землю ступав добрий ангел, Божа благодать сходила на всі створіння. Чудодійна сила наповнювала землю, небо, дерева, кущі, людей і всіх обдаровувала радістю й щастям. Те ж сталося з квітами. Вони з трепетом і покорою схилялися перед Божою величчю і своїм буйним цвітом звеселяли світ. За це ангел їм дарував квіткові сни.

Кожній квітці у ці дні
Сняться кольорові сни.
Кульбабі сняться золоті,
Тюльпанові – червоні,
І дуже-дуже голубі
Дзвіночку лісовому.
Бузку – бузкові сняться сни,
Волошці – волошкові,
Ромашці – срібні від роси,
Фіалці – фіалкові.
Сни червоні, як троянди,
І рожеві, як піон,
І зелені, як лаванди,
Фіолетові, як сон.

Підніміть руку, хто побачив кольорові квіткові сни? Намалюйте ваші улюблені квіти (завд. 7, с. 21). Складіть букет так, щоб він відобразив ваші почуття.

Фізкультхвилинка

У дорозі всі стомились,
Адже добре потрудились.
Тож давайте для розрядки
Зробим кілька вправ зарядки.
Раз – підняли руки вгору,
Два – нагнулися додолу,
Три – повернулись вправо, вліво,
На “чотири” – всі присіли.
Похитали головою
Ще й притупнули ногою.
Пальчиками повертіли,
І за парти тихо сіли.

VI. Включення в систему знань і повторення

Учитель:

Сповнений неповторної краси і наш рідний край. Краса його – це тихі води і ясні зорі, зелені сади й білі хатки, лани золотої пшениці та багатоводні ріки, співучі роботящі люди. Ось такий наш край! Помилуйтеся цією красою. *(Діти розглядають репродукції картин місцевих художників)*. Красу рідного краю описали поети у віршах. *(Підготовлені діти декламують вірші про красу рідного краю)*. Нашому народові притаманна велика любов до свого краю, відображена в легендах і казках, прислів'ях і приказках. Які прислів'я про рідний край ви знаєте? Як ви їх розумієте?

Прислів'я про рідний край

1. Рідний край – земний рай.
2. Кожному мила своя сторона.
3. За рідний край – хоч помирай.
4. Що країна, то родина.
5. Радше впадь, але не зрадь.
6. Рідна земля і в жмені мила.
7. Де не є добре, а вдома краще.
8. З рідної сторони і ворона мила.

А якби вам треба було намалювати свою Батьківщину, то що б ви намалювали? *(Відповіді дітей)*. Отже, кожен намалював би те, що йому найдорожче і найрідніше, – свій улюблений куточок, своїх батьків та друзів. За допомогою малюнків розкажіть про красу рідного краю. Домалюйте себе там, де хочете опинитися (завд. 9, с. 22-23).

Учитель:

Здавна на землі люди цінували життя чесне, щире, відкрите. Треба утримуватись від поганих вчинків, лихих намірів. Зло, як відомо, довго не забувається і породжує зло. А от добро помножує добро. Не давайте злу перебороти добро. Щоб люди вас поважали, приязно ставилися, ніколи не забувайте і завжди дотримуйтесь золотого правила вихованості: ставтеся до людей і природи так, як би ви хотіли, щоб люди і природа ставилися до вас. Скажіть, який вчинок описано у вірші на с. 20? Подумайте і скажіть, як ми повинні ставитися до дерев?

Красу природи можна передати музикою. Давайте вивчимо з вами пісню про берізку (завд. 8, с. 21).

VII. Рефлексія діяльності

На цьому етапі уроку організується самооцінка учнями діяльності на уроці. На завершення фіксується ступінь відповідності поставленої мети і результатів діяльності та намічаються цілі наступної діяльності.

Тема. Як наші органи чуття допомагають жити?

Мета: дослідити діяльність органів чуття: зору, тактильних органів, слуху, нюху, їх значення в житті кожної людини; навчити дітей слухати, підтримувати бажання вчитися, розвивати монологічне мовлення; розширювати кругозір учнів.

Хід уроку

І. Самовизначення до діяльності

ІІ. Актуалізація знань і фіксація утруднення в діяльності.

ІІІ. Постановка навчального завдання

На дошці плакат, на якому зображено людину, але без обличчя.

Учитель:

Сьогодні на урок до нас завітала дивовижна людина. Що в неї дивовижного? *(У цієї людини немає обличчя, немає вух, немає очей, рота.)* А навіщо вони потрібні людині? Може, і не потрібні зовсім? *(Відповіді дітей).*

Виставляється око.

Виставляється ніс.

Виставляється рот.

Виставляється вухо.

Учитель:

Як ви гадаєте, що спільного між ними? Яким узагальнювальним словом їх можна назвати? Так хто ж вони, наші помічники, без яких ми не можемо уявити свого життя? Як наші органи чуття допомагають нам жити? Поставте мету на сьогоднішній урок.

IV. Побудова проекту виходу з утруднення

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

Колективна робота

Складання "Асоціативного куща" з ключовим словом "органи чуття". (завд. 3, с. 28)

Язик. Вуха. Шкіра. Очі. Ніс.

Учитель:

Як людина пізнає навколишній світ? Як це відбувається? Чи можемо ми мандрувати світом, не виходячи з класу? Щоб відповісти на всі питання нашого уроку, ми будемо проводити дослідження. Хто такі дослідники? А що ж буде предметом нашого дослідження? Ми будемо досліджувати органи чуття людини.

Діти, заплющіть очі. Скажіть, який предмет з'явився в мене на столі? Відкрийте очі. Чому ж ви не змогли відповісти на моє запитання? Продовжуємо наше дослідження. Будемо досліджувати свої очі за допомогою предметів. (На дошці розміщено геометричні фігури різного кольору, форми та розміру). Що спільного і в чому різниця між предметами? Роздивіться фігури й розташуйте їх по групах, порухайте ними. Який орган чуття допоміг вам виконувати ці завдання? Про що можуть розповісти людині її очі?

Висновок:

Очі – орган зору. Очі для того, щоб сприймати світло, розрізняти колір, розмір, форму, відстань між предметами. Недарма говорять: "Краще один раз побачити, ніж сто разів почути"

Колективна робота. Складання сенкану.

Очі.

Спостережливі, рухомі.

Розрізняють, придивляються.

Учитель:

Приступаємо до другого дослідження. Закрийте вуха і повторіть те, що я скажу. Тільки не підслуховуйте. Що ви відчували, що ви змогли почути? Що чує людина в довкіллі за допомогою вух? (Виконання завд. 4, с. 29).

Який висновок можете зробити?

Висновок:

Вуха – орган слуху.Через вуха людина розрізняє звуки. Вона чує мовлення інших людей, музику, голоси тварин.

Колективна робота. Складання сенкану до слова *вуха.*

Вухо.

Тихо, голосно.

Слухають, розрізняють, сприймають.

Не втрачай гостроту слуху, бережи свої вуха.

Дидактична гра "Упізнай, що це?"

Двоє учнів грають, решта учнів перевіряють правильність сприйняття предметів за допомогою органів чуття, зав'язують пов'язкою очі і дають по черзі впізнати запахи (цибуля, парфуми).

Учитель:

Без якого органа не можливо виконати це завдання? Який орган допомагає нам відчувати запахи?

Висновок:

Завдяки органу нюху ми відчуваємо приємні пахощі квітів, аромат мила, шампуню, запахи приносять радість і велике задоволення, а запах їжі збуджує апетит. Ніс – орган нюху.

Колективна робота. Складання сенкану до слова *ніс.*

Ніс.

Приємні запахи.

Дихає, очищає, зігріває.

Вдихає повітря.

Учитель:

Які ж органи допомагають людині дізнатися про приємну та неприємну їжу, гіркі таблетки?

Учням дають три склянки з водою *(солона, солодка, кисла).* Подивіться, послухайте, понюхайте. Що ви відчуваєте? *(Нічого).* Нам треба провести дослідження і скуштувати воду на смак. Що ми можемо сказати про воду в склянці *(колір, форма, запах).* Що ви відчуваєте? Який орган нам допомагає?

Гра "Назви смак" (завд. 6 с. 30).

Висновок:

Завдяки органу смаку відчуваємо смак речовини, що потрапила до рота. Вона може бути солодкою, кислою, гіркою або солоною. Язик – орган смаку.

Колективна робота. Складання сенкану.

Язик.

Солодке, гірке, кисле, солоне.

Відчуває, притупляє.

Зберігає відчуття смаку.

Гра "Дізнайся, що в скрині?"

Дитина одягає рукавицю. У скрині *(м'яч, яблуко, помаранч)*.

1. Пощупати, що у скрині.
2. Описати предмет.
3. Що ми відчуваєте?
4. Назвати предмет.

Дитина знімає рукавицю, називає предмет.

Учитель: За допомогою чого ви вгадали предмет?

Висновок:

У шкірі є багато нервових закінчень. Шкірою людина відчуває холод, тепло, біль, дотик. Вона відчуває, м'який чи твердий предмет. Шкіра – орган дотику.

Колективна робота. Складання сенкану.

Шкіра.

М'яка, гладенька, пружна.

Захищає, не пропускає.

Надійний захисник внутрішніх органів.

Фізкультхвилинка

Працювати перестали
І тепер всі дружно встали.
Будемо відпочивати,
Нумо, вправу починати!
Руки вгору, руки вниз
І легесенько пригнись.
Покрутились, повертілись,
На хвилинку зупинились.
Пострибали, пострибали,
Раз – присіли, другий – встали.
Всі за парти посідали.

VI. Включення в систему знань і повторення

Учитель:

Ось і закінчилося наше дослідження. Зараз ми зможемо відповісти на всі питання, поставлені перед нами на

початку уроку.

Хто ж вони, наші вірні помічники? Учитель пропонує дітям прослухати і згадати веселу пісеньку слідчого, який шукав принцесу з мультфільму “Бременські музики”.

Учитель:

Як ви гадаєте, чому слідчий порівнює свої органи чуття з органами чуття тварин? *(Відповіді дітей).*

Групова робота

Під керівництвом учителя діти діляться на три групи і в енциклопедіях із класної бібліотеки шукають інформацію та готують повідомлення:

1 група: Хто краще за людину бачить?

2 група: Хто краще за людину чує?

3 група: Хто краще за людину відчуває запах?

VIII. Рефлексія діяльності

Рольова гра “Діалог”

Зацікавився …
Дізнався …
Я зрозумів …
Навчився …
Повторив …
Запам’ятав …

Тема. Чи вмієш ти спостерігати та досліджувати?

Мета: дати учням уявлення про спостереження та досліди як методи вивчення природи; учити проводити дослід і спостереження; закріплювати знання та використання терміна “органи чуття”; учити проводити досліди і спостереження з метою визначення ознак предмета; розвивати спостережливість і увагу; виховувати колективізм.

Хід уроку

І. Самовизначення до діяльності

Учитель:

Діти, хто з вас помітив якусь “цікавинку” по дорозі до школи? Можливо, це щось для вас невідоме, незвичне? Поставте питання один одному, починаючи зі слова “чому…” *(Відповіді дітей).*

II. Актуалізація знань і фіксація утруднення в діяльності

III. Постановка навчального завдання

Учитель:

Щоб знати природу, потрібно спостерігати за предметами, явищами природи. У природі повсякчас відбуваються різноманітні зміни: сходить і заходить сонце, іде дощ, ростуть дерева, летить птах. Ці зміни називаються явищами природи. Щоб дати відповідь на всі ваші питання, потрібно вміти спостерігати за природними явищами, їх змінами, досліджувати та експериментувати. Чи вмієте ви це робити? Поставте мету на сьогоднішній урок.

IV. Побудова проекту виходу з утруднення

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

Учитель:

Спостерігати потрібно не тільки за явищами, а й за предметами живої природи, знаходити в природі "цікавинки", помічати, кому потрібно допомогти, яку корисну справу слід зробити у довкіллі. Хто ж нам буде допомагати в цьому?

Адже не все ми можемо побачити оком.

Знайдіть предмети, які збільшують зображення, що сприймаються оком.

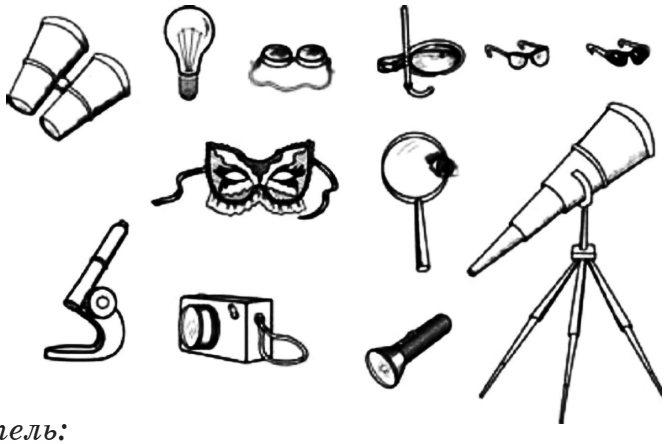

Учитель:

Розгляньте малюнки (завд. 1, с. 34). Підпишіть назви

приладів, які збільшують зображення *(телескоп, мікроскоп, лупа, бінокль)*. Як називаються інші прилади, зображені на малюнку? *(флюгер, опадомір)*. Про що можна дізнатися, використовуючи ці прилади?

Учитель:

Оберіть, які звуки може почути людське вухо.

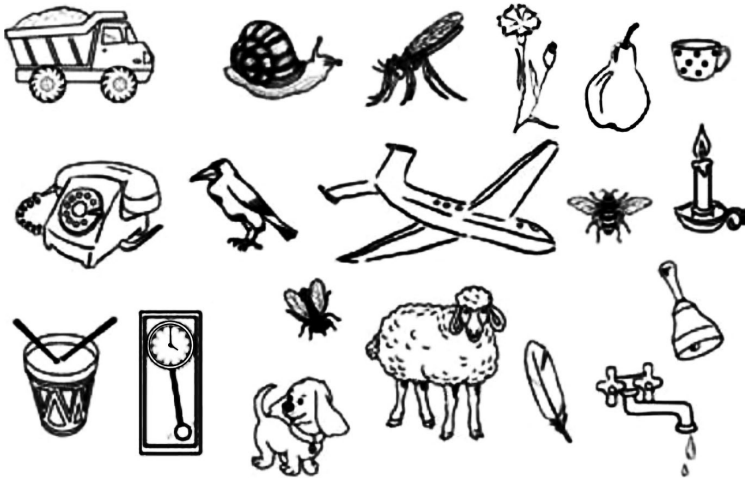

Учитель:

Які запахи може відчути людський ніс?

учитель:

Як проводяться спостереження? (За допомогою власних органів чуття та спеціальних приладів). Якими повинні бути спостерігачі? (Звісно, розумними, терплячими, уважними, точними, охайними).

Фізкультхвилинка

Петрик йшов, йшов, йшов *(крокують на місці)*
І суницю знайшов *(нахиляються вперед)*.
З'їв і далі пішов *(імітація рухів, які виконує хлопчик)*.
Петрик йшов, йшов, йшов
І горішок знайшов.
Підняв і далі пішов.
Петрик йшов, йшов, йшов
І грибочок знайшов.
Поклав у кошик
і додому пішов *(сідають за парти)*.

VI. Включення в систему знань і повторення

Практична робота

Дослідження дрібних деталей предметів за допомогою лупи

Учитель:

Сьогодні ми ознайомимося з лупою. Лупа або, як її називають, збільшувальне скло, є одним із найбільш простих приладів, за допомогою яких людина розширює можливості свого зору. Бачити лупу і користуватися нею доводилося, імовірно, багато кому з вас. Поміщаючи лупу між оком і предметом, ви бачите цей предмет у збільшеному вигляді, отримаючи можливість розгледіти такі деталі предмета, які є непомітними неозброєному оку. Лупа дає людині велику користь. Її постійно використовують у своїй роботі годинникарі, майстри, які мають справу з різними дрібними механізмами, а також працівники багатьох інших професій. Користування лупою значно полегшує їх працю, збільшує її продуктивність і підвищує якість.

(Учитель пропонує учням розглянути крізь лупу літери в книзі, шкіру на руці, краї листочків рослин тощо).

Повторення правил безпеки під час проведення дослідів

Проведення дослідів. Робота в парах

Рекомендації

Для першого досліду знадобляться пакетики з чаєм (м'ятним, лимонним, суничним). Роздавальним матеріалом можуть бути пакетики з листям смородини, кропу, м'яти, часточками часнику, зернами кави.

Для другого досліду використовують одноразові скляночки з різними соками (яблучним, томатним, морквяним). Можна використовувати мінеральну воду, зелений чай.

Для третього досліду слід підготувати чисто вимиті баночки з крупною сіллю, цукровим піском, крохмалем, борошном, маленькі одноразові ложечки й тарілочки.

Обговорення результатів проведених дослідів

Підбиваючи підсумки першого досліду, школярі розповідають про предмети, які їм вдалося впізнати за запахом.

Висновок. **Ніс — орган нюху.**

Третій дослід цікавий тим, що для визначення речовин потрібно використати два органи чуття. Так, наприклад, борошно і крохмаль можна відрізнити від цукру й солі із зав'язаними очима на дотик, а цукровий пісок від крупної солі та крохмаль від борошна можна відрізнити також за смаком.

Потім діти розповідають про хід проведення другого досліду.

– Які напої вам вдалося визначити?

Висновок. **Язик — орган смаку.** Він допомагає досліджувати.

Гра "Джерело звуку"

(Діти заплющують очі та намагаються визначити джерело звуку. Учитель відчиняє і зачиняє двері, плескає в долоні, переливає воду зі склянки в склянку тощо).

Учитель:

– Який орган чуття вам допоміг? *(Вуха)*

– Як називається це чуття? *(Слух)*

Розглянь малюнки (завд. 2, с. 35). Що, на твою думку, досліджують учені?

– Чим спостереження відрізняється від досліду? *(Спостереження відбувається з відстані, без особистого контакту, а дослід люди проводять самі).* Розкажи, де людина використовує знання, отримані від спостережень та дослідів. Доповни ці порівняння (завд. 6, с. 36-37).

VII. Рефлексія діяльності

Тема. Природа і людина – творці навколишнього світу. Так чи ні?

Мета: дати загальну класифікацію об'єктів навколишнього світу, формуючи цілісне уявлення про нього; учити наводити приклади об'єктів живої та неживої природи, об'єктів, створених руками людини; закріплювати навички групувати об'єкти неживої та живої природи й рукотворні об'єкти за суттєвими ознаками; виховувати дбайливе ставлення до природи та речей, створених людиною.

Хід уроку

І. Самовизначення до діяльності

Гра "Я знаю три назви..."

Учитель кидає м'яч учням і пропонує назвати представників живої природи.

Наприклад: – листяні дерева;
– птахи;
– комахи тощо.

ІІ. Актуалізація знань і фіксація утруднення в діяльності

Учитель:

Окрім рослин, тварин, грибів, нас оточує безліч інших предметів. Сьогодні на уроці ми навчимося орієнтуватися в цьому різноманітті. *(Учитель демонструє на дошці малюнки собаки, ялинки, ґудзика, хмаринки, глечика, будинка тощо).*

Учитель:

Що спільного і що відмінного між цими об'єктами? Чи належать глечик, будинок і ґудзик до природи?

III. Виявлення причин утруднення і постановка навчального завдання

Поставте *мету* на сьогоднішній урок.

На які групи можна розділити дані об'єкти? *(Відповіді дітей).*

Подивись, мій милий друг,
Що знаходиться навкруг?
Небо ясно-голубе,
Сонце світить золоте,
Вітер листям грає,
Хмарка в небі пропливає.
Поле, річка і трава,
Вітер в полі повіва,
Птахи, звірі і ліси,
Грім, тумани, світ краси,
Людина і погода —
Усе це навкруги... *(природа)*

Учитель:

На уроках ми вивчаємо природу.

– А що таке природа? Визирніть у вікно. Що ви там бачите? *(Сонце, небо, дерева і т. ін.).*

– Ліс і річка, небо й повітря, вода, дощ, сніг, птахи, звірі та рослини – усе це природа. Не належить до природи лише те, що зроблено руками людини.

– Як ви вважаєте, на які дві групи можна розділити предмети, що оточують нас? *(Природні об'єкти і рукотворні об'єкти).*

IV. Побудова проекту виходу з утруднення

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

Учитель:

Розгляньте малюнки (завд. 1, с. 40). Визначте, які тіла створені людиною, а які – природою. Робіть відповідні позначки за зразком. Доповніть кожну групу своїм прикладом. Протягом усієї історії людства руками і розумом людей було створено величезну кількість різноманітних речей, будівель, машин і механізмів *(штучний супутник Землі, комп'ютер, телефон тощо)*. Ці речі створила людина.

Гра “Знайди відповідність”

На столах в учнів є картки із зображенням предметів. Учитель читає твердження, учні знаходять відповідне зображення і піднімають картку.

Із глини виготовляють … глечик.

Із бавовни роблять … вату.

Із дерева роблять … меблі.

Із льону виготовляють … полотно.

Із соняшника роблять … олію.

Учитель:

Отже, рослини, тварини, люди, Сонце, місяць, зорі, повітря, вода, ґрунт – усе це природа. Те, що зроблене руками людини, не належить до природи.

Фізкультхвилинка

Крильця пташки розправляють,
(Руки розвести в різні боки).
Їх до сонця підіймають.
(Руки вгору, потягнутись).
Потім можна політати
(Покрутитися, рухи руками).
І комашок поганяти.
(Вгору-вниз).
На галявину злетілись,
(Присісти).
Там зернят вони наїлись.
Потім знову полетіли,
(Рухи руками вгору та вниз).
У гніздечку хутко сіли.
(Сісти на місця).

VI. Включення в систему знань і повторення

Гра “Що зайве? Чому?”

– Небо, Місяць, вода, зорі, пісок, карта.

– Дуб, камінь, Сонце, повітря.

– Вітер, річка, білка, веселка, дощ.

– Вовк, лисиця, лікар, чашка, комар.

Учитель:

1. Назвіть із переліку те, що зроблено руками людини:

– хмара;

– космічний корабель;
– стіл;
– трава;
– горобець;
– Сонце.

2. Намалюйте два будь-яких предмети, зроблені руками людини.

3. Назвіть те, що не зроблено руками людини:
– річка;
– літак;
– кит;
– вода;
– небо;
– парта.

Скажіть, чи можуть говорити речі, виготовлені людиною? Наведіть приклади і поясніть свою думку (завд. 4, с. 42).

Робота в парах

Гра "Розгубилися слова"

– Діти, впродовж уроку ви здобули нові знання про природу і про речі, створені людьми. Тепер у групах складіть речення, як потрібно ставитися до природи та речей, створених людьми *(речення – на окремих аркушах на дошці)*.

– Берегти, природу, потрібно.
– Людей, працю, шануй.

Зберігаючи, себе, природу, зберігає, людина.

Учитель:

Висловіть свою думку, яке з тверджень правильне:
– людина – частина природи;
– людина – споживач природних багатств;
– людина – господар природи *(відповіді дітей)*.

У вас може виникнути питання: "Що можемо ми, першокласники, зробити для вирішення глобальних екологічних проблем?"

Саме ваше покоління в майбутньому стане перетворювачем природного середовища, і без знань про закони природи, які утворювалися мільйони років, наслідки втручання в природне середовище можуть стати непередбачуваними.

Робота в групах

Учитель:

Висловіть свою думку щодо наступних законів природи.

– Усе пов'язане з усім *(зміна одного веде до зміни всього)*.

– Усе повинно кудись діватися *(безвідхідні виробництва, очисні споруди)*.

– Природа знає краще *(створення природоохоронних територій)*.

– За все потрібно платити *(природа нічого не дає задарма: щось набуваючи, ми за це розплачуємося)*.

VII. Рефлексія діяльності

Гра "Творча лабораторія"

Учитель:

Доповнивши речення, опишіть власну поведінку в нижче наведеній ситуації.

– Коли я думаю про природу, мені спадає на думку …

– Якщо хтось жорстоко поводиться з тваринами…

– Коли я бачу, як на вулиці викидають сміття, я думаю …

Учитель:

Природа була і буде завжди сильніша за людину, оскільки вона її породила. Природа вічна й безкінечна. Людина для неї – деталь, вона для людини – все, тому, зберігаючи природу, людина зберігає себе, а ставлення до природи є показником моральності й культури.

Тема: Хто живе поруч із нами?

Мета: дати учням уявлення про ознаки живих організмів та умови, необхідні для життя; розповісти про різноманітність живих організмів; розширювати світогляд; розвивати увагу, пам'ять; виховувати дбайливе ставлення до рідної природи.

Хід уроку

І. Самовизначення до діяльності

Учитель:

Заплющіть очі, пригадайте теплий, літній день, і ви загоряєте на сонечку. Що ви бачите? (Діти відповідають, а на дошці з'являються малюнки сонця, чайки, річки, панамки, м'яча, рибки.)

ІІ. Актуалізація знань і фіксація утруднення в діяльності

Учитель:

Розподіліть дані малюнки на групи. Поясніть, за якою ознакою проводили розподіл. Чому чайка і риба – жива природа? Чому сонце і річка – нежива природа? Як відрізнити живе від неживого? *(Діти висловлюють припущення).*

ІІІ. Виявлення причин утруднення і постановка навчального завдання

IV. Побудова проекту виходу з утруднення

Учитель:

Поставте мету на сьогоднішній урок. *(Сьогодні на уроці ми повинні з'ясувати, якою буває природа, навчитися відрізняти живі організми від неживих тіл природи, розглянути умови, необхідні для життя всього живого і різноманітність живих організмів).*

Інтерактивна вправа "Незакінчене речення"

Учитель читає початок речення, а учні повинні його закінчити:

– Соняшник повертає свою голівку за Сонечком, і це означає, що живі організми ... *(рухаються).*

– Навесні у гніздах пташок з'являються маленькі пта-

шенята, і це означає, що живі організми ... *(розмножуються)*.

– Білочка на зиму запасає гриби та горішки, і це означає, що живі організми ... *(харчуються)*.

– Якщо кімнатну квітку не поливати, вона засохне і це означає, що живі організми ... *(вмирають)*.

– Котенята народжуються сліпими і харчуються тільки маминим молочком, а з часом у них відкриваються очі, і вони з задоволенням їдять рибку та інші продукти, тому що живі організми ... *(ростуть і розвиваються)*.

Учитель:

Зєднайте живі організми з відповідними діями, які їм властиві. Зробіть висновки (завд.1, с. 45). Послухайте вірш Н. Красоткіної та спробуйте назвати всі живі організми й умови, необхідні для їх життя.

Радість

О, світе мій! Як все довкіл красиво!
Від щедрої роси травичка стала сива,
Блищить на сонці, сяйвом виграє
І соловейко чисті роси п'є.
А потім знов на гілочку сідає
І дивну пісню ніжно нам співає.
А землю гріє сонце золоте,
У лісі вже конвалія цвіте
І хочеться між квіт лягти й лежати,
Їх ніжний аромат вдихати і вдихати.
Бо скільки ж в світі цій людині треба?
Земля в росі і чисте синє небо!
Земля і небо.. Мало це чи ні?
Багато дуже – мріється мені.
Земля і небо – незбагненне диво!
Без цього просто жити неможливо!

Учитель:

Як взаємно пов'язані жива і нежива природа? Що необхідно рослинам і тваринам для життя? *(Повітря, вода, їжа, тепло, світло)*. Без тепла і світла, без повітря та води живі істоти не могли б жити.

Учитель:

З'єднайте зображення тварин з їхніми домівками. Як

вони захищають тварин? (завд. 3, с. 46).

Фізкультхвилинка

Тік-так, тік-так,
В домі хто вміє так?
Це маятник у годиннику,
Відбиває кожен такт.
(Нахили вліво-вправо.)
А в годиннику – зозуля,
Лічить миті, не сумує.
(Діти сідають)
Прокує пташина час,
І сховається від нас.
(Присідання.)
Стрілки рухаються колом.
Не спускаючись додолу.
(Обертання тулубом праворуч.)
Обертаємось з тобою
Хутко, прудко, як стрілою!
(Обертання тулубом ліворуч.)
А годинники ідуть,
(Ходьба на місці.)
Часом раптом відстають.
(Уповільнення темпу ходьби.)
А буває – поспішають,
Як від ворога втікають!
(Біг на місці.)
Якщо їх не заведуть, –
Зупиняються, стають.
(Діти зупиняються.)

V. Включення в систему знань і повторення

Інтерактивна вправа “Бліц-інтерв’ю”

Учитель пропонує учням розглянути картинки на дошці й дати відповіді на запитання.

– Які умови необхідні для життя риби?

– Які умови необхідні для життя тварини?

– Які умови необхідні для життя пташки?

– Які умови необхідні для життя комахи?

Учитель:

З'єднайте рискою тварину і те, що дає вона людям (завд. 5, с. 47).

Робота у групах або парах

Учитель роздає кожній групі набір картинок із зображенням об'єктів живої природи (картинки попередньо треба розрізати) пропонує поділити їх на групи (можна вказати, що груп має бути п'ять).

Учитель:

Назви рослини, зображені на малюнках (завд. 6, с. 48-49). Покажи за допомогою стрілочок, де ростуть ці рослини.

VI. Рефлексія діяльності

Тестування

1. Що належить до живої природи?

– людина, рослини, тварини, гриби, мікроби;

– Сонце, повітря, вода, Земля, людина і те, що створено її руками;

– Сонце, небо, хмари, вода, гори, дощ, сніг.

2. До неживої природи належать:

– людина, рослини, тварини, гриби і мікроби;

– Сонце, небо, хмари, Земля, гори, камені, вода, дощ, сніг;

– Сонце, Земля, повітря, вода, хмари, людина і те, що створено її руками.

3. Чим жива природа відрізняється від неживої?

– Усе живе дихає, живиться, росте, розвивається, розмножується, помирає.

– Усе живе пересувається, росте, радіє, розмножується, помирає.

– Усе живе розмовляє, пересувається, росте, розмножується, помирає.

Тема. Наскільки світ різноманітний?

Мета: розширити знання учнів про різноманітність навколишнього світу; продовжувати знайомство з характерними ознаками живих організмів; розвивати доброзичливе ставлення до тих, хто живе поряд та потребує нашої допомоги.

Хід уроку

І. Самовизначення до діяльності

ІІ. Актуалізація знань і фіксація утруднення в діяльності

“Мозкова атака”

Учитель:

Діти, як ви розумієте, що таке природа? *(Діти називають свої асоціації, а вчитель записує їх на дошці.)*

(Зірки. Сонце. Море. Річка. Тварини. Комахи. Будинки. Рослини. Людина. Дороги. Риби.)

Учитель:

Проаналізуємо, чи все, що записано на дошці, належить до природи? *(Усе, крім будинків та доріг.)*

А чому це не є природа? *(Бо створено людиною.)*

ІІІ. Виявлення причин утруднення і постановка навчального завдання

Учитель:

Сьогодні наш урок ми присвячуємо живій природі. Ми будемо говорити про її різноманітність, про багатство рослинного і тваринного світу. Прогулюючись лісом, ми бачимо там багато метеликів, що пурхають між квітучих рослин, величезні дуби, вкриті мохом, біля липи ростуть конвалії, а он біля берези – гриби. Яка кругом краса – справжнє царство! Роздивіться уважно кожен рядок малюнків (завд. 1, с. 51-52). Назвіть царства живої природи. Чим відрізняються комар і кіт? Сова і лисиця? Мак і ялинка? Що споживає лев? А слон? Яке з царств найбільше за кількістю? *(Відповіді дітей)*. Поставте мету на сьогоднішній урок. Що б ви хотіли дізнатися про живу природу? Свої запитання починайте словами “Я хочу знати...”. *(Учні передають “мікрофон” один одному і формулюють завдання уроку)*.

IV. Побудова проекту виходу з утруднення

V. Первинне закріплення в зовнішньому мовленні

Учитель:

Найбільше із царств живої природи є “Рослини”. Вони займають її четверту частину. Видатні художники й поети черпали своє натхнення в полі і в лісі, серед дерев і трав. Їх неповторні аромати, казковий шелест трави, зачаровує і хвилює, розпалює в людини бажання жити й жити.

Дивосвіт, дивосвіт,
Хто придумав оцей світ?
Землю гарну таку
У зеленому вінку,
Всі ці квіти і ліси,
І пташині голоси,
Річку і зелений гай?
Це – природа, рідний край!

На території нашої країни росте близько 20 тисяч видів рослин. Більшість із них – трави. Послухайте, будь ласка легенду і назвіть одну з ознак живої природи.

ЛЕГЕНДА

В одному царстві росла прекрасна квітка. Усі милувались її красою. Але квітка була сумна, бо не мала біля себе сусідів. Єдиною її втіхою була насінина, з якою вона розмовляла, яку голубила й колисала.

Та однієї ночі безжальний вітер вирвав із рук квітки насінину і кинув у землю. Красуня дуже плакала, поливаючи насінинку дрібними сльозами. Але одного ранку сталося диво: там, де впала насінина, виросла чудова рослина, схожа на свою матір. З того часу квітка вже не була сама.

Учитель:

Так, це розмноження. Відгадайте загадки і розкажіть, як розмножуються ці рослини?

Квітка ця на сонце схожа,
На олію вона гожа,
Жовті пелюсточки має,
їх до сонця повертає.
(Соняшник)

І червона, й соковита,
Та гірка вона все літо.
Припече мороз — вона
Стала добра і смачна.
(Калина)

Мов маленький м'ячик,
Висить, а не скаче,
Рум'яне, гладеньке,
На смак солоденьке.
(Яблуко)

Сонечко в траві зійшло,
Усміхнулось, розцвіло,
Згодом стало біле-біле
І за вітром полетіло.
(Кульбаба)

Які ще ознаки живої природи ви знаєте? *(Відповіді дітей. Учитель вивішує на дошці малюнок зайця.)* Для того, щоб зрозуміти, які ознаки мають живі організми, послухайте розповідь про зайця (за І. Грущинською).

Погляньте на зайця. Вуха в нього довгі й повертаються в різні боки, тому зайці можуть почути найменший звук. Лапи у зайців довгі й треновані, тому вони добре бігають. *(Рух.)*

Після бігу зайці дихають часто-часто. *(Дихання.)*

Живляться зайці рослинами. Влітку ласують соковитою зеленню, а взимку – пожухлою травою або корою дерев. *(Живлення.)*

Двічі або тричі на рік у зайців з'являються маленькі зайченятка. Вони смокчуть мамине молочко і невдовзі стають дорослими зайцями. *(Розмноження.)*

Отже, зайці рухаються, дихають, живляться, розмножуються, ростуть і розвиваються. Ці ознаки притаманні всім живим організмам.

Фізкультхвилинка

Кря-кря-кря – танцюють каченята.
Няв-няв-няв – ходять кошенята.
Ква-ква-ква – стрибають жабенята.
Рох-рох-рох – шукають поросята.
Гав-гав-гав – сідають собачата.
Кар-кар-кар – літають воронята.
Все – все – все – закінчили малята.

Гра "Упізнай мене"

(За ознаками, які називає вчитель, діти впізнають, хто це і до якого царства належить.)

1. Дуже любить пастись на лузі й смакувати соковиту траву, дає людям молоко. *(Корова.)*
2. Живе в дуплі, бачить і полює тільки вночі. *(Сова.)*
3. Живе в пустелі та має два горби. *(Верблюд.)*
4. Має шість ніжок і збирає нектар. *(Бджола.)*
5. Вона маленька, сіренька, а хвостик як шило. *(Миша.)*

Робота в парах

Далі діти за аналогією придумують ознаки інших живих істот, відгадують, хто це і з якого царства.

VI. Включення у систему знань і повторення

Учитель:

Представників живої природи дуже багато. У них є спільні ознаки. Але здебільшого вони зовсім різні. Відгадайте загадки і назвіть, кого ви знаєте. До якого царства вони належать? Що потрібне їм для життя?

Перший я приніс весну,
Розбудив усе від сну,
Заспіваю під вікном,
Люди звуть мене … *(шпаком).*

Пазуристий він, гривастий,
Як збирається напасти,
Рявкне — ох і лютий рев,
Відгадали? Так, це … *(лев).*

Не олень він і не бик,
В краях теплих жити звик.
Є на носі в нього ріг
Хто ж це друзі? … *(Носоріг.)*

Ходить хмуро між дубами,
Хижо клацає зубами.
Весь, як є – жорстока лють,
Очі так її і ллють.
Зачаївся ось, примовк.
Грізний звір цей, звісно … *(вовк).*

Вночі руда дівчина
Залізла тихо в двір,
Курей перелічила
Та й понесла у бір. *(Лисиця.)*

У зеленім зіллі
Виросли дівчатка–
Вії у них білі,
Золоті очатка. *(Ромашки.)*

Ну й нахабна птиця,
Що літає в хаті!
Навіть не боїться,
Вам на ніс сідати. *(Муха.)*

У річці, у ставу, у морі
Живе і не відає горя
Дзьоба нема та дзьобає з гачків
Мушок, жучків, черв'ячків. *(Риба.)*

Учитель:

Про яких тварин іде мова у завд. 12, с. 56? Де можна побачити домашніх тварин? *(Біля оселі, біля людей)*. Хто опікується ними? *(Люди)*. А де зустрінеш дику тварину? *(У лісі)*. А ще де? *(У зоопарку)*. Як ви вважаєте, де краще живеться диким тваринам – на волі чи в зоопарку?

Робота в групах

Діти розподіляються на мобільні групи залежно від поглядів і думок. Хто вважає, що тваринам краще в зоопарку – 1 група. На волі – 2 група. Представники кожної групи захищають і аргументують свою думку. Потім виконують завд. 4, с. 46.

Ігрова ситуація "Так чи ні"

Якщо вислів, який читає вчитель, правильний, діти повинні сказати"так", якщо неправильний, то "ні".

– Усім живим організмам потрібно харчуватись. *(Так.)*
– Усі живі організми ростуть та розвиваються. *(Так.)*
– Каміння, ґрунт, вода – живі організми. *(Ні.)*
– Тварини розмножуються, отже, тварини – живі організми. *(Так.)*
– Сонце не вмирає, отже, сонце – живий організм. *(Ні.)*
– Комашка рухається, отже, вона – живий організм. *(Так.)*

VII. Рефлексія діяльності

Учитель:

Повернемося до запитань, які виникли у вас на початку уроку. Чи на всі запитання ви отримали відповідь?

На дошці кліше:

Я ВВАЖАЮ, ЩО …
ТОМУ ЩО …
НАПРИКЛАД …
ТАКИМ ЧИНОМ, …

Тема. Чому ми природу звемо нашим домом?

Мета: розкрити значення природи в житті людини; розширювати світогляд; збагачувати словниковий запас учнів; формувати дбайливе ставлення до навколишнього світу, уміння бачити красу природи, порівнювати, робити висновки; виховувати спостережливість.

Хід уроку

І. Самовизначення до діяльності

Учитель:

Чи кожен має свою домівку?Для кого ґрунт став домівкою? Для кого домівкою стала вода? Ліс? Пустеля? А для людини, що є рідним домом?

ІІ. Актуалізація знань і фіксація утруднення в діяльності

ІІІ. Постановка навчальної задачі

Учитель:

Нас оточує багато різних предметів і речей. Згадайте, як деякі предмети прийшли до нас. Чим була хлібина на початку свого шляху? *(Зерном.)* Хто допоміг зернятку стати хлібиною? *(Людина.)* Чи могло б зернятко вирости без допомоги природи? Чим був зошит і звідки він прийшов до нас? *(Був деревом, прийшов із лісу.)* Хто допоміг йому стати зошитом? Що допомогло дереву вирости? Завдяки кому і чому ми маємо всі ці та багато інших предметів? *(Людині й природі.)* Чому ми приро-

ду звемо нашим домом? Поставте мету на сьогоднішній урок. *(Дослідити і з'ясувати значення природи, яку роль вона відіграє в нашому житті, як людина використовує природу.)*

IV. Побудова проекту виходу з утруднення

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

Учитель:

Природа створює всі умови, щоб людина могла жити. Відгадайте загадки і з'ясуйте, що потрібно для життя людині.

Ти весь світ обігріваєш і втоми не знаєш,
Посміхаєшся в віконце і звуть тебе усі … *(Сонце).*

Що сонце дає людині? *(Світло і тепло.)*

Про яку силу природи йдеться?

Летить коник, басує.
Полем-долем пустує.
Ніхто його не впіймає
І ніхто не загнуздає. *(Про вітер.)*

Де людина використовує силу вітру? *(Вітрильний спорт, млини.)*

Що тече, не зупиняється? *(Вода.)*

Що шумить без вітру? *(Вода.)*

У чому дірки не вивертиш? *(У воді.)*

Де людина використовує воду? *(Готує їжу; пере; умивається; поливає рослини; річками пересувається водний транспорт.)*

Назвіть професії людей, яким для роботи потрібна вода.

Хочете дізнатися ще одне значення води, вітру і сонячного світла?

На великих річках будують ГЕС, на яких отримують електрику. Використання води дає можливість під великим натиском обертати лопаті гідротурбіни, які приводять у дію генератори, а вони, у свою чергу, виробляють електроенергію.

На річці Дніпро побудовано ДніпроГЕС, ми отримуємо електрику із цієї станції. *(Головний енерговузол регіону).*

У містах побудовано ТЕС. У котельних теплових елек-

тростанцій отримують водяну пару високого тиску, спалюючи в топках кам'яне вугілля, природний газ або торф. Пара обертає турбіни, сполучені з генераторами. Відпрацьовану пару і гарячу воду використовують для обігрівання будинків.

Але ТЕС значно забруднюють довкілля, тому людина почала шукати інші джерела енергії – вітер і сонце, побудувала вітряні млини *(вітряки)* і сонячні батареї, які найменше забруднюють природу. Вітряки *(використання вітру у виробництві електроенергії)* – один із найбільш екологічно чистих способів. Вітряки зазвичай установлюють на височинах і пагорбах, на відкритих просторах, де навколишні об'єкти – такі, як будівлі або дерева, – не є перешкодою вітру. Сонячні батареї розташовують на даху, вони поглинають сонячну енергію і завдяки цьому виробляють електроенергію.

Отже, для отримання чого людина використовує сили природи? *(Для отримання електрики.)*

Робота над загадками

Учитель:

Навесні веселить,
Влітку холодить,
Грибами, ягодами обдаровує,
Восени засинає,
Навесні знову оживає. *(Ліс.)*

– Чому ми дружимо з лісом?

– Для чого він людям потрібний?

Відповіді:

– Ліс – наше багатство.

– Ліс – це зелене вбрання нашої Землі.

– Там, де ліс, завжди чисте повітря.

– Ліс – це будинок для звірів і птахів.

– Ліс – це наш друг: затримуючи вологу, він допомагає людині вирощувати хороший урожай.

– Ліс – це комора, яка щедро віддає свої дари: горіхи, гриби, ягоди.

– Чи можна тварин і рослини назвати природними багатствами?

– Яких свійських тварин ви знаєте?

Відгадайте загадки

Звірята рогаті,
Та ще й бородаті,
Ходять пастись у лози.
Хто? Відгадайте!
(Кози.)

Хоч годинника не має,
Вранці він нас піднімає.
Кожен прокидається —
З сонечком вітається.
(Півень.)

Величезний на зріст,
Пишним віялом хвіст.
До колін борода.
Що за горда хода!
По усьому двору
Розганяє дітвору.
Порозгонив і зник.
Був це, діти, …
(індик).

Фізкультхвилинка

Раз, два, три, чотири, п'ять!
Будемо стрибать! *(Стрибки на місці.)*
Нахилився правий бік. *(Нахили тулуба вліво-вправо.)*
Раз, два, три!
Нахились у лівий бік.
Раз, два, три!
Руки вгору підніміть. *(Руки вгору.)*
І до неба потягніть!
Нумо сядьмо на доріжку, *(Присіли на підлогу.)*
І розімнемо ми ніжки.
Зігнем праву ніжку, *(Згинаємо ногу в коліні.)*
Раз, два, три!
Зігнем ліву ніжку,
Раз, два, три.
Ногу високо підняли *(Підняли ногу вгору.)*
Й трохи потримали.
Головою похитали *(Рухи головою.)*
І всі дружно разом встали. *(Встали.)*

VI. Включення в систему знань і повторення

Учитель:

Я вам показуватиму предмет, а ви спробуйте визначити багатство природи, яке "брало участь" у виготовленні цього предмета.

Предмети: вовняні нитки, макарони, йогурт, ножиці, крейда, масло, дошка для різання хліба, олівець.

Інтерактивна вправа "Мозковий штурм"

Учитель пропонує учням назвати правила поведінки в природі й придумати до них символи (завд 5, с. 63). Слід продовжувати доти, доки будуть надходити нові ідеї. На завершення вчитель підсумовує почуте та разом із дітьми складає пам'ятку *(усно)*.

Сюжетно-рольова гра "Друг природі"

Учитель пропонує учням обіграти ситуації, у які вони вже потрапляли або можуть потрапити.

Наприклад:

Ситуація 1. Діти прийшли на лісову галявину, а там усюди розкидано папір та одноразовий посуд. *(Ваші дії?)*

Ситуація 2. Діти прийшли на чисту лісову галявину. Навкруги гарні квіти. *(Ваші дії?)* На дереві побачили гніздо пташки. *(Ваші дії?)* Розклали посуд і продукти. Поїли, чудово провели час. *(Ваші дії?)*

Слухання й обговорення оповідання В. Сухомлинського "Чому Оля не зірвала квітки?"

Рано-вранці першокласниця Оля йшла до школи. Біля дороги вона побачила квітку ромашку. Ой, яка красива квітка! Оля вже простягла руку, щоб зірвати й понести її до школи. Та раптом побачила на пелюсточці краплинку роси. А в краплинці горить сонечко, і блакитне небо, й зелена нива, й висока тополя – усе в краплинці. Задивилась Оля на краплинку роси й не зірвала квітки.

– Чому ж Оля не зірвала квітки?

– Як потрібно ставитись до зелених насаджень, квітів?

– Як ви ставитесь до навколишньої природи?

Рольова гра "Лісова лікарня"

Ми зараз перебуваємо в лісовій лікарні. Незабаром почнеться прийом пацієнтів. Кожному з них ви – лікарі

– призначте лікування, щоб лісові мешканці одужали. Тільки працювати потрібно уважно й акуратно, адже лікування – це дуже серйозне заняття.

(Виходить "берізка" і скаржиться):

– Допоможіть мені, будь ласка, шановні лікарі! Щовесни приходять до лісу і ріжуть гострими ножами мою кору. Я так страждаю від болю! З ранок витікають мої соки. Я слабшаю, насилу стою під вітром. А в ранки так і намагаються потрапити бактерії різних деревних хвороб.

(Виходить "ялинка"):

– Я – найнещасніше дерево в лісі! Людям подобаються мої волохаті запашні гілочки. Вони так і намагаються їх обламати. А гілочки мої гнучкі, відразу не ламаються. Усе одно люди намагаються їх викрутити, відірвати з корою, відламати відразу декілька. Якби вони знали, як це боляче! А ще гірше мені взимку, напередодні новорічного свята. Щороку чекаю на свою погибель від гострої пили або сокири. Людям заманулося прикрасити своє свято пухнастою ялиночкою. Тільки не думають вони, що гинемо ми цього святкового дня.

(З'являється "конвалія"):

– Я – красива квітка і дуже запашна. Від цього страждаю. Рвуть нас люди без ліку. Продають букетики і ставлять їх у вази. Чи надовго вистачить нашої краси й запаху, якщо ми без основи нашої, без кореневища, без живлення стоїмо в затхлій воді? Я повсякчас намагаюся сховатися чимдалі від людей у заростях кущів, вологих і похмурих місцях. Але боюся, що й там знайдуть. Адже скільки користі від нас, конвалій, як від лікарських рослин! Не хоче людина над цим замислитися.

(Учні-лікарі обирають картки з відповідями-лікуванням.)

Картки:

– Не можна рвати квіти!

– Не ламайте гілки дерев!

– На новорічне свято краще наряджати штучну ялиночку.

– Не робіть надрізів на корі дерев, не зривайте її.

– Слід збирати величезні букети з квітів.

– Коли зриваєте квітку, обов'язково потрібно вирвати її з коренем.

– Не збирайте березовий сік, адже це шкодить дереву!

VII. Рефлексія діяльності

(На даному етапі уроку організується самооцінка учнями власної діяльності. На завершення фіксується ступінь відповідності поставленої мети і результатів діяльності та намічаються цілі наступної діяльності).

Учитель:

Уявити людину поза природою неможливо — без повітря, води, співу птахів, аромату лугів, шелесту листя. Усе це щедро дарує нам природа, а натомість просить тільки дбайливого, доброго ставлення. Між живою і неживою природою існує тісний зв'язок. Люди, рослини, тварини не можуть жити без неживої природи. Для їхнього життя необхідні повітря, вода, ґрунт, сонце, яке дає світло й тепло. Але й жива природа впливає на неживу. Наприклад, рослини очищують повітря від шкідливих речовин.

Природа – наш спільний дім. Тому треба берегти все, що нас оточує.

Тема. Як спілкування допомагає у навчанні?

Мета: з'ясувати значення спілкування для створення атмосфери миру, злагоди, взаємодопомоги в класі та школі, формувати дружні стосунки між учнями у класі, учити працювати дітей в колективі.

Хід уроку

І. Самовизначення до діяльності

Гра "Впізнай без слів"

Учитель по черзі викликає дітей до дошки. Вони отримують малюнок предмета і за допомогою міміки та жестів показують його, а інші діти відгадують.

ІІ. Актуалізація знань і фіксація утруднення в діяльності

III. Виявлення причин утруднення і постановка навчального завдання

Учитель:

Діти, чи легко вам було показувати та відгадувати предмети? Уявіть собі, що наша мова зникла…Чи можливо щось повідомити без слів? Для чого нам потрібна мова? *(Відповіді дітей.)* Поставте мету на сьогоднішній урок.

IV. Побудова проекту виходу з утруднення

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

Учитель:

Наша мова – це наш друг і порадник, учитель і вихователь, а також виразник нашого "я". Відшукайте себе на малюнку і розкажіть про себе щось цікаве (завд. 1, с. 66).

Гра "Продовж за мною"

– Найбільше мені подобається в собі...
– Мені хотілося б бути людиною...
– Я радію, коли …
– Я сумую, якщо …
– Моя улюблена гра …
– Понад усе я люблю …

Учитель:

Розкажіть історію свого імені. Як іще називають вас рідні? Як би ви хотіли, щоб вас називали в класі? Чи добре ви знаєте своїх однокласників? Візміть інтерв'ю у сусіда за партою (завд. 5, с. 69).

Фізкультхвилинка

На галявині квітки
Розкривають пелюстки.
Ось так, ось так
Розкривають пелюстки. *(Діти стискають і розпрямляють пальці.)*
Вітерець гуляє,
Квіточки хитає.
Ось так, ось так
Квіточки хитає. *(Діти згинають руки в ліктях і знову розгинають, тримаючи їх по боках.)*
А увечері квітки

Закривають пелюстки.
Ось так, ось так
Закривають пелюстки. *(Стискають, розтискають пальці.)*
Тихо засинають,
Голівками гойдають.
Ось так, ось так
Голівками гойдають. *(Тримаючи руки попереду себе, згинають їх у зап'ястках.)*

VI. Включення у систему знань і повторення

Учитель:

Кожна людина – індивідуальність. Щоб її зрозуміти, необхідно до неї уважно придивитися. Вдивляючись в інших, ми більше замислюємося про гарне і погане в собі. Порівнюючи себе з іншим, намагаємось щось виділити, від чогось відмовитися. Будемо вважати, що друзі тактовно і по-доброму повинні вказувати на недоліки один одному, допомагати їх позбутися. Тактовність – талант спілкування. Давайте пограємося!

Ми, діти – дивні квіти,
Зросли у світлу днину.
Як же серцем не радіти:
З'єднались ми в одну родину.
У класі творимо шкільну сім'ю,
З якою нам 12 років крокувати,
Вчимося разом "біди" лікувати
І добре слово вчасно проказати.
І говорити другу:
– Ти – хороший!
Ти мій товариш, друг …
І я тебе люблю!

Гра "Хороший я чи не дуже?"

Клас ділиться на дві групи. Діти першої групи розповідають, що в тобі хорошого, другої – що поганого.

Учитель:

Подумайте і скажіть, а чи можна назвати рідну мову другом? Чому? *(Відповіді дітей.)* Мова є одним із найдивовижніших скарбів, які людина створила за свою історію. Які українські прислів'я та приказки про мову

ви ще знаєте? Від кого ви їх почули?

Чи знаєте, які перші слова ви промовили у своєму житті?

Що ж таке мова? *(Учні висловлюють свої міркування.)*

Мова – це не просто звуки, це не просто слова. У народі кажуть: слово до слова – зложиться мова. Тарас Шевченко говорив про рідну мову так:

Ну що б, здавалося, слова?
Слова та голос – більш нічого.
А серце б'ється, ожива,
Як їх почує …

Склади свої вірші або загадки про шкільні предмети (завд. 4, с. 68).

Учитель:

Добери позначення для кожного уроку і намалюй розклад (завд. 3, с. 67). Продовж правила спілкування на уроках та на перервах:

1. Зустрівся у школі з друзями – … *(привітайся).*

2. Не забувай дякувати дорослим та друзям за послуги і частіше сам … *(роби їх).*

3. Пам'ятай, що приходити на урок потрібно … *(вчасно).*

4. Не змушуй хвилюватися за тебе, попереджай … *(куди пішов).*

5. Стався до інших так, як ти хочеш … *(щоб ставилися до тебе).*

Робота в групах

Учитель:

У школі ви – не просто діти, а школярі, учні. Ви прийшли до школи навчатися. Це – ваше головне завдання. Задумайтеся, чому у вас не все задумане виходить? Прислухайся до порад мудрих людей. Поясни, як ти їх розумієш.

1. Ніколи не забувай, що поруч із тобою думки й почуття інших людей *(В. Сухомлинський).*

2. Мудрець шукає все в самому собі, а нерозумна людина – в іншому *(Конфуцій).*

3. Поведінка – це дзеркало, у якому кожен показує своє обличчя *(В. Гете).*

4. Говори лише про те, що для тебе зрозуміло *(Л. Толстой).*

VII. Рефлексія діяльності

Тема. Як поводитись красиво, щоби ми жили щасливо?

Мета: вчити дітей, як правильно познайомитись, попросити, подякувати, вибачитись; учити шанобливо ставитися до інших, використовуючи "золоте правило ввічливості"; розширити словник мовленнєвого етикету словами ввічливості, які вживаються під час зустрічі й прощання; розвивати вміння спілкуватись, мовлення, комунікативні здібності, розумові операції; виховувати доброзичливе культурне ставлення до людей.

Хід уроку

І. Самовизначення до діяльності

ІІ. Актуалізація знань і фіксація утруднення в діяльності

На цьому етапі можна використати дидактичні ігри, загадки на вживання в мовленні слів ввічливості.

ІІІ. Постановка навчального завдання й побудова проекту виходу з утруднення

Учитель:

Як приємно побачити усміхнене обличчя, почути ласкаві, звернені до тебе слова. І тоді твій настрій стає піднесеним, веселим. Так само й людям приємно почути від тебе лагідні, добрі слова. Ці особливі слова ще називають "чарівними". Усі ви їх добре знаєте. Послухайте уважно віршика й скажіть, що ж це за чарівні слова? У чому полягає їх чарівність?

(Учитель читає вірш із завдання № 1 на с. 74-75 підручника)

Учитель:

Чому їх називають словами ввічливості? Для чого вживають? Ввічливість – це насамперед мистецтво людського спілкування. Ввічливість – це вміння делікатно, люб'язно ставитися до людей, які нас оточують. Чи завжди учні класу користуються ними в їдальні, бібліотеці, на вулиці, у транспорті, удома? Діти, а як ви вважаєте, чи досить тільки вживати в мовленні ввічливі слова, щоб бути ввічливою людиною? Ввічливе, уважне ставлення до людей виявляється не тільки в словах, а й у вчинках, в інтонації розмови. Якщо ввічливі слова сказані грубим голосом чи

розв'язним тоном, вони перестають бути ввічливими.

Робота з прислів'ями

Потрібно завжди пам'ятати, що від доброго слова в людей стає тепліше на серці, а від злого – і дружба може зруйнуватися. Недарма в народі кажуть: "Слово лікує, слово і ранить. А які ще прислів'я про чемність і ввічливість ви знаєте? Як ви їх розумієте?

· Слова щирого вітання дорожчі за частування.
· Добре слово краще за цукор і мед.
· Ввічливих і лагідних скрізь шанують.
· Від доброго слова і лід розмерзає.
· Шабля ранить голову, а слово – душу.
· Гостре словечко коле сердечко.

– А ще в народі кажуть: "Якщо чемно попросиш, завжди дадуть" (завд. № 2, с.76).

Які ви знаєте чарівні слова, що їх використовують для того, щоб чемно попросити? Назвіть їх.

Ігри-інсценівки життєвих ситуацій

Учитель:

Давайте трохи перепочинемо й розіграємо веселі діалоги (завд. № 3, с.77-81). Подумайте, що в них не так?

IV. Первинне закріплення матеріалу

Ігрова ситуація

Учитель:

Діти, до нас у гості завітав професор Будь Ласка з Країни Добрих і Ввічливих Людей.

Перед дітьми з'являється професор Будь Ласка *(переодягнений старшокласник або один із батьків класу)* із чарівною скринькою.

– Діти! Я приніс до вас цікаву скриньку з секретом.

Це – скринька ввічливості. Але поки що вона зачинена. Щоб її відкрити, треба відповісти на всі мої запитання. Давайте проведемо змагання (по командах), перевіримо ваші знання, а переможці отримають чарівний ключ від скриньки.

Запитання до дітей:

1. З якими словами вранці слід звертатись до своїх рідних, до вчительки, до своїх товаришів, сусідів, знайомих?

2. Як слід звернутися до людини з проханням?

3. Як попросити пробачення?

4. Що треба відповісти, коли ви отримуєте подарунок?

5. Що треба відповісти, якщо ви не в змозі виконати чиєсь прохання?

6. Якими словами можна підтримати товариша, якщо йому погано або в нього щось трапилось?

7. Як поводить себе ввічлива людина на вулиці, у транспорті, у гостях тощо?

Перелік запропонованих питань може бути доповнено самим учителем.

(Підведення підсумків, нагородження переможців. Професор вручає чарівний ключ від скриньки переможцям, які отримують медалі зі скриньки.)

Висновок професора Будь Ласка:

– Для того, щоб люди тебе поважали, приязно ставились, ніколи не забувай і завжди дотримуйся "золотого правила ввічливості": стався до людей так, як би ти хотів, щоб люди ставилися до тебе.

Фізкультхвилинка

Довго слухали малята,
Час настав відпочивати.
Руки – вгору, руки – вниз
(піднялися на носочки, руки вгору, опустити руки вниз)
І легесенько прогнись
(руки в боки, прогнутися назад).
Покрутились, повертілись
(опустили руки вниз, повернулися вправо, вліво)
На хвилинку зупинились.
Пострибали, пострибали
(руки на поясі, стрибки на двох ногах)
Раз – присіли, другий – встали
(руки перед собою, присіли – встали)
Вдих глибокий – раз, два, три … *(вдих – видих)*
Вчитись знову почали.

V. Включення в систему знань і повторення

Гра "Закінчіть речення"

Потрібно хором вставити чарівні слова.

"Одного разу Сашко поїхав до театру. У тролейбусі

він сів біля вікна та ззадоволенням роздивлявся вулиці. На зупинці до тролейбусу ввійшла жінка з маленькою дитиною. Сашко встав і сказав жінці: “Сідайте, *(хором)* будь ласка!”. Жінка ввічливо подякувала Сашкові: *(хором)* “Спасибі!” Несподівано тролейбус зупинився. Сашко ледве не впав і сильно штовхнув якогось чоловіка. Чоловік хотів розсердитися, але Сашко одразу ж сказав: *(хором)* “Вибачте, будь ласка!”.

Гра “Світлофор ввічливості”

(Використовуються картки з червоним та зеленим вічком)

– Хлопчик звертається до продавця в магазині: “Дайте мені хлібину”*(червоний колір світлофора)*.

– “Пробачте, будь ласка, я штовхнула вас ненавмисно”, – сказала дівчинка в автобусі *(зелений колір світлофора)*.

VI. Рефлексія діяльності

Доречно провести у формі гри “Словничок ввічливості людини”. Граючи, діти називають відомі їм ввічливі слова й вирази: вітаю, добрий ранок, добрий день, добрий вечір, будь ласка, дякую, вибачте, перепрошую, дозвольте, добраніч, доброго здоров’я, дозвольте потурбувати, я ненавмисне тощо.

Додатковий матеріал

Скажи людині: “Доброго дня!”

Лісовою стежечкою ідуть батько і маленький син. Довкола тиша, тільки чути, як десь далеко вистукує дятел та струмочок лісовий дзюрчить у лісовій гущині. Аж тут син побачив: назустріч їм іде бабуся.

– Тату, куди бабуся йде? – питає син.

– Зустрічати або проводжати, – каже батько й усміхається. – Ось як ми зустрінемося з бабусею, ти й скажеш: “Доброго дня, бабусю!”

– Навіщо ж казати ці слова? – дивується син. – Ми ж зовсім її не знаємо.

– А ось зустрінемось, скажемо бабусі ці слова, тоді й побачиш, навіщо.

Ось і бабуся.

– Доброго дня, бабусю! – каже син.

– Доброго дня! – каже батько.

– Доброго вам здоров'я! – відказує бабуся й усміхається.

І хлопчик побачив: усе довкола змінилось. Сонце засяяло яскравіше. Верховіттями дерев пробіг легенький вітерець, і листя заграло, затремтіло. У кущах заспівали пташки – раніше їх і не чути було.

На душі в хлопчика стало легко.

– Чому це воно так? – питається син.

– Бо ми побажали людині доброго дня.

Василь Сухомлинський

Навіщо кажуть "Спасибі"

Дрімучим лісом ішли два подорожні. Дідусь і хлопчик. Було жарко, хотілося пити.

Нарешті вони прийшли до струмка. Тихо дзюрчала холодна вода. Мандрівники нахилились, напилися.

Дідусь сказав:

– Спасибі тобі, струмочку.

Хлопчик усміхнувся.

– Чого ти усміхнувся, хлопче? – запитав дідусь.

Навіщо ви, дідусю, сказали струмкові "спасибі"? Він же не живий, не дізнається про вашу подяку, не почує ваших слів.

– Це так. Якби води напився вовк, він міг би й не дякувати. Ми ж не вовки, а люди. Розумієш, навіщо людина говорить "спасибі"? А знаєш, кого це слово вшановує, звеличує, підносить?

Хлопчик замислився. Він ще ніколи не думав над цією мудрою істиною. Тепер саме був час: дорога через ліс ще довга.

Василь Сухомлинський

Чарівні слова

До всіх сердець, як до дверей,
Є ключики малі.
І кожен легко підбере,
Якщо йому не лінь.

Ти, друже, мусиш знати їх,
Запам'ятать не важко:
Маленькі ключики твої –
"Спасибі" і "Будь ласка".